

En brat overgang fra det erhvervsaktive liv til pensionisttilværelsen har vist sig at kunne give problemer, også af helbredsmæssig art. Det er en vanskelig omstilling, når man pludselig mister den daglige kontakt med arbejdskolleger og den udfordring og prestige, som arbejdet giver. Samtidig skal pensionisten søge at skabe sig nye interesser og nye kontakter.

En adgang til deltidsarbejde sammen med en delpension i en periode inden den endelige overgang til pension vil i mange tilfælde kunne lette omstillingen. I denne periode kan der arbejdes i et omfang, som den ældre måske bedre kan overkomme. Fordelene ved stadig at være aktiv bevarer. Men samtidig bliver der tid og mulighed for at vænne sig til og at forberede sig på tilværelsen som pensionist.

Der er betydelig forskel på, hvornår alderen begynder at gøre sig gældende i forhold til arbejdsevnen. Det afhænger også af arbejdets karakter og af den enkeltes helbred og lyst til fortsat arbejde. Samtidig vil det være forskelligt, hvilke muligheder der vil være for at opnå deltidsarbejde. Det vil også være højst forskelligt, hvor lang en omstillingsperiode med delpension den enkelte har behov for og lyst til, og hvor længe det er muligt at få deltidsarbejde.

Disse forhold taler alle for, at en delpensionsordning udformes så fleksibel som muligt, således at de individuelle behov for arbejde og pensionering kan imødekommes.

Ældrekommissionen, der afsluttede sit arbejde i maj 1982, lagde i sine 3 delrapporter betydelig vægt på, at der ved indførelse af en delpensionsordning skabtes større mulighed for gradvis tilbagetrækning fra arbejdslivet til tilværelsen som pensionist. Kommissionen fremlagde således i sin afsluttende rapport fra maj 1982 »Sammenhæng i ældrepolitikken« forskellige modeller.

Socialministeriet finder, at ordningen skal kunne komme så vid en personkreds som muligt til gode. Det vil derfor være nødvendigt, at delpensionen bliver af en sådan størrelse, at der også økonomisk kan blive sammenhæng og kontinuitet for den enkelte.

Forslagets hovedindhold

Lovforslagets indhold er nærmere udformet ud fra de foran beskrevne hovedhensyn.

Det foreslås herefter, at delpension kan udbetales til lønmodtagere og personer med anden erhvervsindtægt end lønindtægt i alderen 60–67 år. Selvstændige erhvervsdrivende, herunder medhjæl-

pende ægtefæller, er således omfattet af forslaget. De foreslåede regler om adgangskriterier og indtægts- og arbejdsopgørelse kan imidlertid ikke umiddelbart anvendes for denne gruppe. Der knytter sig på disse områder nogle særlige problemer til de selvstændiges deltagelse i delpensionsordningen, og det foreslås derfor, at socialministeren bemyndiges til at fastsætte regler, der fraviger de regler i §§ 2–4, der direkte omfatter lønmodtagere.

Bemærkningerne i det følgende knytter sig på denne baggrund især til lønmodtagernes adgang til delpension.

Som følge af hensynene bag ordningen skal den pågældende have nedsat sin arbejdstid og have adgang til deltidsbeskæftigelse ved overgang til delpension.

Den øvre *aldersgrænse* for delpension foreslås fastsat til 67 år. Socialministeriet er herved opmærksom på, at hensynene bag ordningen også kunne tale for, at personer over denne aldersgrænse fik mulighed for en mere gradvis overgang til pensionisttilværelsen. Denne gruppe har imidlertid ikke samme behov som de 60–67 årige for en egentlig delpensionsordning, fordi der er en vis mulighed for både at have arbejde og folkepension. Socialministeriet finder derfor – også ud fra samfundsøkonomiske hensyn – ikke at ordningen i første omgang skal omfatte personer over 67 år.

Det foreslås, at adgang til delpension skal være betinget af såvel tidligere som aktual *tilknytning til arbejdsmarkedet*. For det første forudsættes det, at den pågældende har haft en længerevarende og rimelig stabil erhvervsaktivitet. Det foreslås, at dette dokumenteres gennem medlemsskab af ATP, der vil kunne afgive de fornødne oplysninger herom. For det andet forudsættes det, at den pågældende fortsat er tilknyttet arbejdsmarkedet, men nedsætter sin arbejdstid. Det foreslås derfor, at den pågældende skal være i beskæftigelse – idet der dog kan ses bort fra kortere syge- og arbejdsløshedsperioder – både lige inden og efter overgangen til delpension. Det er endvidere en forudsætning, at der sker en ikke uvæsentlig lettelse i arbejdsbyrden, hvorfor det foreslås, at arbejdstiden skal nedsættes med mindst 9 timer ugentlig eller med mindst 25 pct. til gennemsnitlig mellem 15 og 30 timer ugentlig.

Det er socialministeriets opfattelse, at den enkelte må sikres en rimelig økonomisk kompensati-on for indkomstbortfaldet ved arbejdstidsnedsættelsen. Det foreslås derfor, at *delpensionsbeløbet* fastsættes således, at delpensionen sammen med den resterende arbejdsindtægt bliver større end ydelsen ved fuld tilbagetrækning, dvs. efterlønnen,